

I. Imprimis canonistae passim absque ulla distinctione dicunt, ab his contrahi quasi-domicilium in paroecia intra cuius fines adest domus heri. Quum tamen aliquando ad experiendum dumtaxat, vel precarie, vel utcumque exclusa intentione remanendi per maiorem anni partem, se collocent; stando in principiis distinguendum esset. Distinguunt reapse plures canonistae primi subsellii inter quos Schmalzgr. (IV. II. III. 150) ad quaesitum: « An sufficiat habitatio « quidem per tempus notabile... ut solent qui *famulatus*, « vel negotiationis causa, ad talem locum se recipiunt? » Respondet: « Qui ex huiusmodi causis versantur in aliquo « loco, modo ibi versentur animo habitandi *ibidem per* « *maiolem anni partem*, coram parochio illius loci matri- « monium valide inire possunt ». Similiter Reiffenst. (IV. III. 61) dixit: « Famulos mercenarios, et alios, *qui per* « *maiolem anni partem alicubi morari intendunt*, primo « statim die fieri parochianos etc. ».

II. Hinc famuli ordinarie habent quasi-domicilium in domo heri; simulque (non tamen semper) conservant domicilium verum in domo paterna vel materna etc., quae in eadem civitate vel alibi esse potest. Interdum autem possent esse in paroecia, quin quasi-domicilium contraxerint; et tunc tamquam peregrinantes aut vagi considerandi erunt, secundum quod domicilium verum alibi habeant vel non habeant. Dixi *famulos non semper conservare verum domicilium alibi*; aliquando enim, mortuis genitoribus, propriam familiam amplius non habent; aut, si habent, illam ita deseruerunt ut intentionem ad eandem redeundi prorsus deposuerint.

III. Iuxta hos diversos casus, quid de parochi iurisdictione circa famulos vel famulas (quoad Sacramenta et sepulturam) dicendum sit, ex principiis generalibus supra expositis et declaratis facile conici poterit.

IV. De famulis autem Regularium sermo habebitur infra.

823. *Quid de iurisdictione parochi circa collegiales, seminaristas, et orphanos in orphanotrophiis degentes?*

I. Hi collegiales, seminaristae et orphani ex una parte paternum vel maternum vel fraternum domicilium (sive in eadem civitate sive alibi) conservare solent; et ex alia quasi-domicilium in collegio vel seminario vel orphanotrophio contrahunt; unde, dum ibi morantur, de iure communi, etiam parochio loci subiiciuntur.

II. Alicubi collegia, et speciatim seminaria, ex decreto Episcopi vel consuetudine, sunt exempta; et tunc alumni proprio Directori (qui ipsorum quasi-parochus esset), quoad satisfactionem praecepti paschalis et sacramenta in extremis, subiiciuntur. Funeraria autem, iuxta distinctiones supra (n. 816 V) expositas, modo ad parochum loci, modo ad parochum domicilii paterni spectabunt.

III. Notandum tamen, speciatim circa orphanas contingere posse quod nullum aliud domicilium habeant; quod scilicet aliqua puella propriam familiam reliquerit cum intentione nunquam ad illam redeundi, et manendi in hospitio usque ad matrimonium, ibi contrahendum, etsi identidem ad breve tempus ad suos invisendos se conferre intenderit. In hoc casu parochus familiae ipsius nullo, uti patet, iure, nullaque auctoritate sive quoad matrimonium sive quoad sepulturam circa puellam huiusmodi potiri possit. Bened. XIV (Inst. XXXIII. 14).

824. *Quid de iurisdictione parochi quoad puellas, quae vulgo expositae de domo Dei dicuntur?*

I. Loquendo de illis quae sunt in brephotrophio, advertendum est imprimis quod de iure communi, quoad iurisdictionem parochialem, parochio loci, ubi situm est brephotrophium, subiiciuntur. Ex decreto Episcopi tamen vel consuetudine, plus vel minus exemptae esse possent; nec desunt casus, in quibus ex privilegio specialissimo iurdictio, non excepto matrimonio, ad earundem capellatum spectat. Cf. Pallottini (v. *Matrimonium XV. 184*).

II. Quae autem ad brephotrophium quidem spectant, sed aliis (v. g. tamquam famulae) traditae sunt, domicilium ubi degunt habere solent. Attamen quoad matrimonium vide supra dicta (n. 440. III. 7).

825. *Quid de infantibus nutricibus traditis?* Attento defectu intentionis in his infantibus et brevitate temporis quo apud nutrices relinqui solent, quasi-domicilium apud illas contrahere non censentur. Tempus quippe quod sufficeret pro aliis, ex animi et voluntatis defectu, pro illis non sufficit; et proinde, si in aliena paroecia apud nutricem moriantur, regulae quae de peregrinis expositae sunt, in rigore servari deberent. Ita decernitur in Statuto Cleri Romani apud Giraldi (*I. Sect. CCCCLXXXVIII*). Si tamen consuetudo in contrarium adesset, servari posset. Notandum est etiam quod, ut plurimum, emolumenta exinde provenientia adeo exigua sunt, ut credi possit quod parochus proprius de iisdem nihil praetendat.

826. *Quid de iurisdictione parochi quoad milites?*

I. Videndum imprimis an milites habeant proprios cappellanos, et quali auctoritate isti polleant; contingere enim potest (maxime si exercitus Episcopum castrensem aut capellanum maiorem haberet) quod capellani ipsi quoad milites (imo et eorum familias, si diu noctuque in castris militaribus degerent) iurisdictione quasi parochiali (non tamen semper exclusive) gaudeant. Cf. Schmalzgr. (*IV. II. II. 165-168*), Berengo (n. 41), Vecchiotti (*III. 106*) etc.

II. Seclusa autem capellanorum castrensi auctoritate, cononistae communiter distinguunt et dicunt: Si milites sint in praesidiis, tunc parochi loci subiiciuntur; si vero sint in expeditione, aut (alii addunt) in hybernis, tunc tamquam vagi considerantur. Sed haec omnia cum mica salis intelligenda esse videntur. Imprimis quod milites tamquam vagi haberi debeant, admitti non potest, si (prout hodie communiter accidit) domicilium in patria conservent, ad quod (militiae tempore expleto) redire intendant; qua de re vide Lambertini (*Inst. LXXXVIII. n. 9*)

et Reiff. (*II. I. 45*). Quod autem, dum sunt in praesidiis, tamquam quasi-domicilium habentes semper considerari debeant, hoc etiam non semper verum esse crediderim; contingere enim potest quod etiam in praesidiis ad tempus nimis breve destinentur, aut nimis facile quovis momento ab uno ad alium locum transferri possint. Hoc perpendit etiam Schmalzgr. (*IV. II. III. 165*), qui dixit, « milites « non habere quasi-domicilium non solum quando in expeditionibus et castris sub papilionibus degunt, sed etiam « quando sunt in hybernis, imo et in praesidiis; modo « his non stabiliter aut per maiorem anni partem addicti « sint, sed a nutu Ducis, eos ad exercitum, expeditionem, « vel aliud praesidium evocantis, pendeant ». Et profecto aut a principiis recedendum, aut sic distinguendum est.

827. *Quid de iurisdictione parochi quoad carcere detentos?* Communiter sic distinguunt: Aut carcere detentus ibi detinetur custodiae causa (dum scilicet processus conficitur); aut ad poenam (lata iam sententia) luendam. Domicilium (dicunt) non in primo casu; bene vero in secundo contrahitur. Cf. Lambertini (*Inst. XXXIII. 12*), Vecchiotti (*III. § 106*), et Pallottini (v. *Matrimonium n. 230-233*). Sed quid si poena solum ad paucos dies, vel certe non ad maiorem anni partem, extenderetur? Etsi canonistae hoc in puncto non distinguant, tamen Zitelli (*Appar. ff. II. VII. De imp. cland. 3*) distinguendum esse censet, et dicit valere matrimonium coram parochi carceris, « si perpetuo aut ad notabile tempus (e carcere detentus) ibi luat poenam ». Noto hic etiam quod, si principiis stare velimus, haec distinctio necessaria est.

828. *Potestne parochus ullum ius habere quoad sacramenta et sepulturam relate ad Regulares vel Moniales vota solemnia habentes?*

I. Si Regularis in loco dissito a coenobio sui Ordinis infirmetur, consideratur tamquam peregrinus, et sacramentorum administratio spectat ad parochum loci, qui tunc fit parochus necessitatis.

II. Eveniente morte, videndum an defunctus commode deferri possit ad monasterium; quod si fieri nequeat, ius sepulturae devolvitur ad parochum; ita tamen ut tunc Regularis ante mortem sepulturam sibi eligere potuisset. Cf. Ferraris (v. *Sepulturam* n. 39).

III. Praescindendo a dicto casu necessitatis atque etiam a casu absolutae dispersionis, parochus nullum ius habet circa Regulares, neque 1° quoad Sacramenta, si forte extra monasterium infirmentur; neque 2° quoad sepulturam, si forte defunctus ab alia domo ad monasterium, vel a monasterio ad publicum coemeterium deferri debeat; dummodo sine pompa id fiat. Primum patet quia « Regularis dicitur esse in monasterio, ubicumque reperiatur » de licentia aut iussu sui Superioris » (*Panormitana* apud Acta IX. pag. 109). Secundum patet ex pluribus decisionibus; quandoquidem S. C. C. (2 Jul. 1620) decrevit: « Regulares extra claustra degentes posse ad eorum » Ecclesias deferri, etiam parochis inconsultis »; et (24 Febr. 1846) interrogata utrum, expleto officio exequiali, vocari debeat parochus pro delatione defuncti ad publicum coemeterium, respondit: « Negative in omnibus, dummodo » cadaver deferatur absque solempni pompa, recto tramite » ad coemeterium a familia regulari proprii conventus » tantum ». (Apud Acta VII. pag. 171-173). Idemque quoad sepulturam Monialium (quod scilicet associatio cadaveris ad confessarium spectat, dummodo sine pompa peragatur) resolutum fuit ab eadem S. C. C. (24 Febr. 1872) apud Acta (l. c. pag. 167). Extensores autem eiusdem ephemeridis bene explicant quomodo intelligenda sit expressio *sine pompa*, et dicunt (l. c. pag. 173) prout sequitur.

« Verba *sine pompa* vel *sine solempni pompa* idem » significare, ita ut per haec verba excludatur tantum » pomposa delatio funebris, quae fieri solet convocato numero » meroso clero saeculari et regulari, convocatis confratratibus » loci etc.; quae sine parochi localis interventu

« et emolumento fieri non possent (Adde quod haec voto » paupertatis parum congruerent). Non censi autem » pomposam funebrem delationem, si Regularis defunctus » associetur a solis eiusdem conventus Regularibus (etsi » plurimi essent); ideoque neque pomposam censi fune- » brem delationem defunctae monialis si fiat per paucos » numero presbyteros vel clericos; maxime si aliquo modo » vel titulo ad monasterium referantur ».

IV. Religiosi civilibus perturbationibus a propriis coenobiis eiecti, si essent prorsus dispersi, iurisdictioni parochorum non solum quoad Sacramenta sed etiam quoad sepulturam subiicerentur, sicut caeteri parochiani. Ita decisum fuit a S. C. Epp. et Reg. (26 Febr. 1864) apud Acta (I. pag. 168).

V. Religiosi a coenobiis eiecti non semper sunt absolute dispersi, sed facile adhuc pertinent ad religiosam familiam proprii ordinis; idque contingit si eadem familia saltem ex tribus constet, quorum saltem unus sit sacerdos. Huiusmodi religiosae familiae etsi in privata domo degant, quibusdam servatis conditionibus, oratorio cum iure quoque asservandi SS. Sacramentum gaudere possunt. (Cf. Scavini I. n. 671). Quatenus autem familia religiosa cum proprio legitimo superiore subsistat, tunc Religiosi, a parochorum iurisdictione exempti sunt; idque verificaretur etiam quoad illos, qui in aliis domibus commorarentur, dummodo sub dicti superioris obedientia viverent (iuxta supra dicta n. III). Hinc Regulares huiusmodi quoad satisfactionem praecipiti paschalis (si sint laici) non a parochis, sed a Superiore proprio dependere debent; et, si infirmentur, Sacramentorum administratio ad eundem Superiorem spectabit; qui tamen, quoad Viatici administrationem modo a sacris ritibus praescripto peragendam, ordinarie indigebit concursu parochi, qui (prout in casu peregrini in eius parochia moribundi) recusare non poterit. Quomodo autem quoad sepulturam res se habeant, facile intelligitur ex supradictis (n. III).

829. *Quid de iurisdictione parochi quoad famulos Regularium?* Hi sunt exempti; sed nec omnes nec quoad omnia. Non omnes; ex Tridentino enim (XXIV. xi) oportet ut *actu serviant, et inter eorum septa ac domos resident, subque eorum obedientia vivant*; unde si servirent quidem, sed extra claustrum degerent, exemptione ista non gauderent. Hinc S. C. C. (21 Ian. 1713) ad dubium: « An hebdomadarius, clericus, pistor, olitor, et spenditrix « habitantes in cortile Monasterii... habeant requisita Concilii in casu? » Rescripsit: *Negative*. (Apud Vecchiotti I. § 93). Idem dic de famulis Monialium; quandoquidem ad dubium: « An famuli et famulae Monialium saeculares « degentes in mansionibus sitis in atriis monasteriorum « muro circumvallatis et quae sunt contigua monasteriis, « et habent portam quae clauditur, teneantur recipere Sacramentum Eucharistiae tempore paschali a parochis, in « quorum parochiis monasteria et mansiones sitae sunt? » Die 19 Sept. 1722 eadem S. C. respondit: *Affirmative et amplius*. Dixi quod exemptio non extenditur ad omnia. Extenditur siquidem ad praeceptum paschale, Sacramenta in extremis, et sepulturam; non vero ad matrimonium. Patet ex Decreto S. C. C. 25 Ian. 1738 apud Giraldi (I. vol. II. Sect. DCCCXCI. tit. XXXIII).

830. *Quid de iurisdictione parochi quoad Sacramenta relate ad puellas, vulgo educandas, quae scilicet apud moniales vota solemnia habentes, educationis causa sub clausura morantur?* Hae puellae in vita atque etiam in extrema infirmitate subiiciuntur iurisdictioni confessarii seu capellani monialium, et quidem privative, ut notissimum est. Excipitur tamen matrimonium et sepultura.

831. *Quid itaque pro casu matrimonii?* Educanda pro matrimonio contrahendo (ut iam innui n. 440) ad parentum suorum domum mitti debet. Patet ex Bened. XIV, qui (Inst. XXXIII. n. 15) refert Decret. S. C. Epp. et Reg. sequentis tenoris: « Eminentissimi Cardinales, iuxta decreta generalia, « aliaque super hac re per Sacram Congregationem edita... Eminentiae Vestrae « has literas scribendas iusserunt, ut virgines omnes, quae futuras nuptias « data fide promiserint, iussu Eminentiae Vestrae, interposita etiam Sacrae « Congregationis auctoritate, ex monasteriis abeant, licet Ordinario minime « subiectis, et ad parentum domos revertantur ».

Sed essetne validum matrimonium contractum ad monasterii crates coram confessario monialium, aut coram paroco loci ubi monasterium ipsum situm est? Quoad confessarium, negative: quoad parochum loci, affirmative. Bened. XIV (Inst. LXXXVIII, n. 10) scripsit: « Equidem Passerinus docuit « coram Monialium confessario id esse peragendum. Sed quis hanc sententiam « aequo animo probare queat? Cum praesertim certissimum sit ex Sacris « Congregationibus, puellarum eiusmodi matrimonia, nisi impedimentum aliquod « interveniat, celebrari oportere (intellige si ad parentum domum mitti nequirent) « coram paroco, sub cuius ditione monasterium includitur. *Matrimonium* (inquit « Monacellus) *contractum a puella, quae existit in monasterio ad crates « monasterii coram testibus et paroco Ecclesiae parochialis, intra cuius « limites situm est monasterium, validum reputatur*. Ibiq; sententias quae « que a Sacris Congregationibus evulgatas exponit. *Validum est matrimonium* (inquit Braschius) *contractum ab educanda ad crates monasterii « coram paroco loci, ubi monasterium situm est*. Ursaya pariter istarum « rerum peritissimus et celeberrimus canonum interpres scriptum reliquit, iurisperitos convenisse, ut propositam causam diligentius expenderent, eoque « coetu tutissimam unanimi consensu habitam fuisse opinionem, quam nuper « exposuimus ». Ratio cur excluditur confessarius, est quia ab Episcopo delegatus quidem fuit quoad alia Sacramenta, sed non quoad matrimonium. Ratio autem cur parochus loci de iure quoad matrimonium huiusmodi auctoritatem habet, est quia est parochus quasi-domicilii.

A fortiori autem validum esset matrimonium Educandae, si coram paroco eiusdem veri domicilii (scilicet domicilii paterni) ad monasterii crates celebraretur.

832. *Quid de sepultura Educandae, quae forte in monasterio moriatur?* Pellizari (X. III. 233) cum aliis dicit, iura funeralia spectare ad confessarium monasterii; sed haec doctrina neque vera neque probabilis est. Obstant enim sequentia. 1° Confessarius delegatus fuit pro Sacramentis, non vero pro sepultura. 2° Nulla necessitas aut convenientia adest, ut exemptio a iurisdictione parochiali extendatur etiam ad sepulturam. 3° Plura decreta vetant ne in Ecclesia monialium (secluso speciali privilegio) sepeliantur personae saeculares (Cf. Scarfant. *Addit. XLVIII. n. 55*). 4° S. C. C. (11 Apr. 1742) apud Ferraris (v. *Moniales I. 62*) decrevit quod Educandae decedentes non sibi electa sepultura, sepeliendae sint in parochia sub qua est monasterium, si non habeant sepulchrum maiorum. Caeterum, si Educanda domicilium paternum in eadem civitate haberet, ad parochum domicilii ipsius funus spectaret iuxta supra dicta (n. 816. V).

833. *Quid de iurisdictione parochi relate ad alias personas, quae alio titulo apud Regulares vel Moniales vivant?*

R. Praescindendo a *novitiis*, qui tamquam religiosi considerantur (De Alexandris XI. iv. q. 17), alii degentes apud Regulares subiiciuntur iurisdictioni parochi. Scripsit Giraldis (*l. c.*): « Si autem agatur de hospitibus, qui vere « non sint familiares (scilicet famuli), quamvis continuo « degant intra septa monasterii; ibique infirmentur et « moriantur, nullatenus dicta Sacramenta (Viatici et Extremae Unctionis), irrequisito parochi, ministrare possunt « (Regulares), eosque in propriis Ecclesiis sepelire, ut « declaravit eadem S. C. in *Astensi*, in qua refertur quod « Comes Eustachius Palio, mortua uxore, se contulerit ad « conventum Fratrum Eremitarum Ordinis S. Augustini « civitatis Astensis, ibique, solutis conventui alimentis, « habitu saeculari indutus, diu vitam duxerit; et postremo « correptus lethali morbo obierit; iidem Patres, absque « parochi praesentia et interventu, Viaticum et Oleum « Infirmorum ei ministraverint, ipsiusque cadaver sepulturae mandaverint; ortum fuit dubium an licite potuerint, irrequisito parochi, Sacramenta ministrare et corpus « tumulare? » S. C. die 27 Nov. 1717 respondit: *Negative* (Apud Giraldis *l. c.*). Si autem ageretur de muliere, quae intra monasterium clausurae subiectum cum Monialibus degeret: tunc in vita et in extrema infirmitate Confessarii iurisdictioni subiiceretur; sed eiusdem sepultura (ut patet etiam ex Statuto Cleri Romani apud eundem Giraldis *CCCCLXXXVIII*) ad parochum loci ubi situm est monasterium, spectaret.

834. *Quid si quis clausuram monialium ingressus, inopinato casu corriperetur morbo lethali, neque extra clausuram deferri posset? Administratio Viatici et Extremae Unctionis eiusmodi moribundo ad quemnam spectaret?* In casu extremae necessitatis qui primus occurrit Sacramenta administrare poterit; sed, si res moram pateretur, ad parochum eiusdem, non vero ad confessarium (qui pro tali casu delegationem nunquam habuit), talis administratio spectaret. Ita Pellizari (*X. iii. 232*). Si autem

parochus proprius eiusdem moribundi advocari nequiret, tunc ad parochum loci iurisdictioni devolveretur; imo idem die in quovis casu, si consuetudo esset, ut parochus loci, cuilibet moribundo peregrino Sacramenta semper administrare posset. Clausura autem id unum efficeret ut licentia Superioris petenda esset, si commode peti posset.

835. *Quid de Religiosis, vel Monialibus sine votis solemnibus, seu de piis viris vel foeminis collegialiter quidem viventibus, sed non in religione quae tamquam verus ordo religiosus cum tribus votis solemnibus et perpetuis a S. Sede fuerit approbata?*

I. Personae istae (et a fortiori puellae educandae apud huiusmodi Moniales conviventes) de iure communi subiiciuntur iurisdictioni parochiali. Patet ex plurimis S. C. Epp. et Reg. nec non S. C. C. declarationibus, ut videre est apud Lucidi (*II. v. § 8. 459*) et apud Acta (*I. 98. viii. 532. 533 etc.*).

II. Attamen plus vel minus (vel etiam totaliter) a tali iurisdictione eximi possunt, sive ex privilegio apostolico, sive ab Episcopo. Quod autem Episcopus confessarium particularem huiusmodi piis mulieribus assignaverit, hoc non sufficit ut exemptae existantur; sed formale exemptionis decretum, aut consuetudo exigitur (Cf. Berengo *n. 39*). Ut tamen Episcopus valide ad decretum istud procedere possit, graves exiguntur rationes, quae exemptionis gradui proportionatae sint; aliud enim est si piae mulieres quoad solam communionem paschalem, et aliud si quoad Viaticum et Extremam Unctionem; maxime vero aliud si etiam quoad sepulturam a parochiali iurisdictione eximantur. Item facilius si de numerosa, et difficilius si de parva communitate ageretur, ad exemptiones Episcopus devenire posset. Insuper in quovis fere casu aliquod onus in recognitionem parochialis auctoritatis relinqui deberet (Cf. Acta *VIII. 644*). Videtur denique, quod Ordinarius solum tamquam Apostolicae Sedis delegatus (et proinde solum occasione Sacrae Visitationis) ad huiusce generis decretum